

PK-YRITYS BAROMETRI

Kevät 2008

Alueraportti, Helsinki

Esipuhe

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisena raporttina ja alueellisina raporteina. Valta-kunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen ja koko maan välillä.

Kevään 2008 Pk-yritysbarometri perustuu noin 3800 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut hyvä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana ja elinkeinoilmastoa. Lisäksi tarkastellaan yritysten rahoitusta, kasvuhakuisuutta sekä yritysten kehittämistarpeita ja -esteitä. Erityiskysymykset koskevat työelämän kehittämistä ja lainsäädännön hallinnollista taakkaa.

Tällä hetkellä suhdanteisiin ja erityisesti rahoitusmarkkinoihin kohdistuu suurta mielenkiintoa. Vaikka myllerrys onkin alkanut Yhdysvalloista, on odotettavissa, että vaikutukset näkyvät myös suomalaisten pk-yritysten näkemyksissä ennen pitkää. Suomen sisäisten asioiden kannalta on mielenkiintoista tarkastella mm. työvoimatarpeiden ja -pulan sekä yritysten omistajanvaihdosodotusten kehitystä väestön ikääntyessä.

Helsingissä 12.3.2008

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
JOHDANTO.....	4
AINEISTO.....	5
1 Helsingin ja koko maan yritykset.....	7
2 Yritykset ja työllisyys	8
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät.....	9
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin	10
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet.....	11
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	12
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet.....	15
7 Elinkeinoilmasto	16
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus.....	18
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	19
10 Yrittäjyysilmapiiri	20
11 Pk-yritysten rahoitus.....	21
12 Pk-yritysten työelämän kehittämisen esteet	27
13 Hallinnollinen taakka	29

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Suhdannenäkymät. Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Helsingissä ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Helsingissä toimivista pk-yrityksistä nyt 37 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja kahdeksan prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat paremmat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Koko maan ja Helsingin pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Helsingissä toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä paremmat lähes kaikkien osatekijöiden kohdalla. Liikevaihdon ja tuotantokustannusten nousua ennakoii hieman pienempi määrä vastaajia kuin koko maassa keskimäärin. Liikevaihdon suhdannenäkymät ovat Helsingissä pysyneet samana syksyn 2007 kyselystä kun taas kannattavuuden näkymät ovat hieman nousseet. Koko maan suhdannenäkymät ovat liikevaihdon ja kannattavuuden osalta hieman nousseet syksystä 2007. Helsingissä toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Helsingissä korkeammalla tasolla kuin syksyllä 2007

Kehittämisen esteet. Helsingissä pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen resurssitekijät sekä kilpailutilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 8 prosentilla Helsingin pk-yrityksistä.

Työllistämisen esteet. Helsingin pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat kysynnän riittämättömyys ja työvoiman saatavuus, joita noin joka neljäs niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä, sekä palkkataso, jota noin yksi kymmenestä näistä yrityksistä piti suurimpana esteenä. Helsingin pk-yrityksistä ja 25 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

Rahoitus. Helsingin alueen yrityksistä joka kolmas oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maassa näin oli tehnyt 36 prosenttia. Joka neljäs Helsingissä ja kolmasosa koko maassa toimivista pk-yrityksistä aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena alueella pidetään useimmiten rahoituksen hankkimista käyttöpääomaksi ja yrityksen kehittämishankkeisiin. Helsingin pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (71 %) tai rahoitusyhtiöiltä (24 %). Finnverasta rahoitusta aikoo hakea 19 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

Työelämän kehittämisen esteet. Koko maan pk-yritysten työelämän kehittämisen esteenä 13 prosentilla on erittäin paljon se, että kehittämiselle ei ole aikaa, alueella aika on erittäin häiritsevä tekijä 14 prosentille pk-yrityksistä. Helsingissä sijaitsevia yrityksiä estää keskimäärin muuta maata enemmän erittäin paljon mm. se, ettei ole tietoa kehittämistoiminnan rahoittajista sekä se, ettei ole julkista rahoitusta saatavilla.

Hallinnollinen taakka. Koko maassa lainsäädännöllisen taakan osalta yli viidesosa vastaajista pitää verotusta raskaana taakkana. Helsingissä verotus on hieman useammin raskas taakka kuin koko maassa keskimäärin. Koko maassa sekä alueella työnantajana toimimisesta aiheutuvan taakan osalta noin kymmenesosa pk-yrityksistä pitää muita vuosiluottoja raskaana taakkana. Koko Suomen ja alueen pk-yrityksistä 63 ei pidä taakkana ulkomailta tulevia työntekijöitä. Myös työkomennukset ulkomaille koetaan harvoin taakaksi sekä alueella että koko maassa. Helsingin alueen yrityksistä raskaana taakkana koetaan useammin työaika ja poissaolot kuin koko maassa keskimäärin. Noin viidesosa koko maan ja alueen pk-yrityksistä pitää työn verotusta sekä arvonlisäverotusta raskaana taakkana. Verotuksesta aiheutuvat taakat koetaan hyvin samansuuntaisiksi Helsingissä kuin myös koko maassa keskimäärin.

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten näkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu mm. yrityksen kehittämiseen, kasvuun, työllistämiseen ja rahoittamiseen liittyvistä rakenteellisista tekijöistä.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä Fonecta ProFinder -yritysrekisteriä, josta otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Vastaajajoukko on 3858 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty internet- ja puhelinkyselyinä 3.1.–31.1.2008. Raportin luvussa "Aineisto" on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Helsingin osalta. Tutkimuksen on tehnyt Innolink Research Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta tammi- ja helmikuussa 2008.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Innolink Research Oy:ssä tutkimusjohtaja Mikko Kesä, viestintäpäällikkö Etta Partanen ja tutkija Katri Ahtiainen sekä Suomen Yrittäjissä ekonomisti Harri Hietala ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 6 olevan kartan mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, muu Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).

2) Helsingin, Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan aikasarjoissa ja kuvioissa olevat luvut ovat vuoden 1999 syksyyn asti koko Uudenmaan alueen lukuja. Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.

3) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.

Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana
paranee 39 %, huononee 9 % ⇒ **saldoluku = + 30 %**

AINEISTO

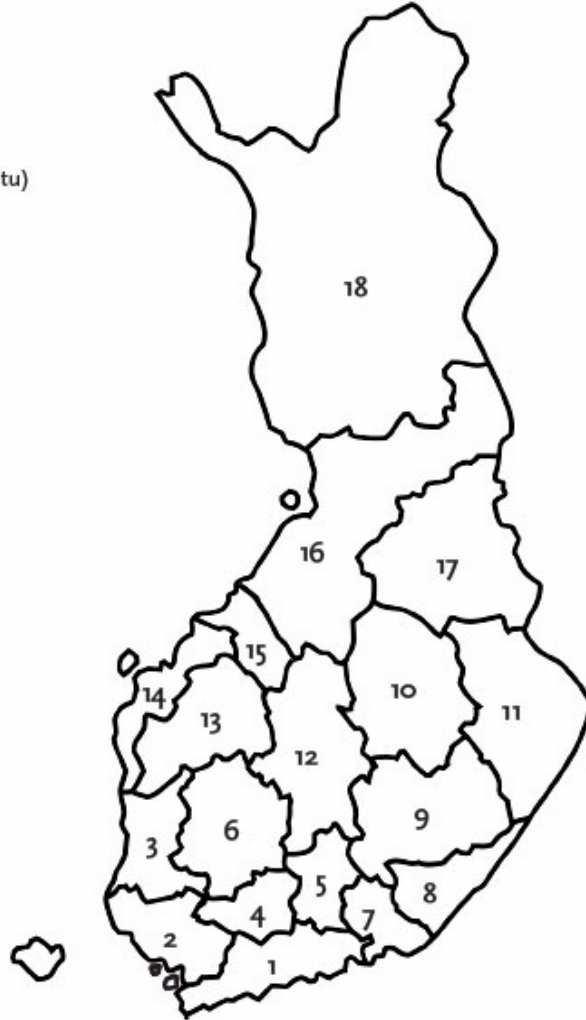
Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:**PK-YRITYSBAROMETRI 1/2008**
- Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	HELSINKI	574	12 %
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: D)	58	10 %
	Rakentaminen (TOL: F)	27	5 %
	Kauppa (TOL: G)	126	22 %
	Palvelut (TOL:H, I, K, O)	358	63 %
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	200	35 %
	5 - 9 henkilöä	127	22 %
	10 - 19 henkilöä	108	19 %
	20 - 49 henkilöä	79	14 %
	50+ henkilöä	58	10 %
LIIKEVAIHTO VUONNA 2007	Alle 0,20 milj. euroa	92	16 %
	0,20 - 0,49 milj. euroa	84	15 %
	0,50 - 1,49 milj. euroa	151	26 %
	1,50+ milj. euroa	245	43 %
	Ei vastausta	0	0 %
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	123	22 %
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	252	44 %
	Pyrkii säilyttämään asemansa	145	25 %
	Ei kasvutavoitetta	48	8 %
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	3	1 %
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	338	61 %
	Kyllä, vie itse suoraan	161	29 %
	Kyllä, tuotteita viedä osana toisen yrityksen tuotekokonaisuutta	79	14 %
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1997	374	65 %
	1998 - 2002	115	20 %
	2003.....	83	15 %
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	382	67 %
	Palkattu toimitusjohtaja	166	29 %
	Muut	25	4 %

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. Uusimaa, erilliset raportit:
  - Helsinki
  - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
  - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. Varsinais-Suomi
3. Satakunta
4. Kanta-Häme
5. Päijät-Häme
6. Pirkanmaa
7. Kymenlaakso
8. Etelä-Karjala
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Keski-Pohjanmaa
16. Pohjois-Pohjanmaa
17. Kainuu
18. Lappi

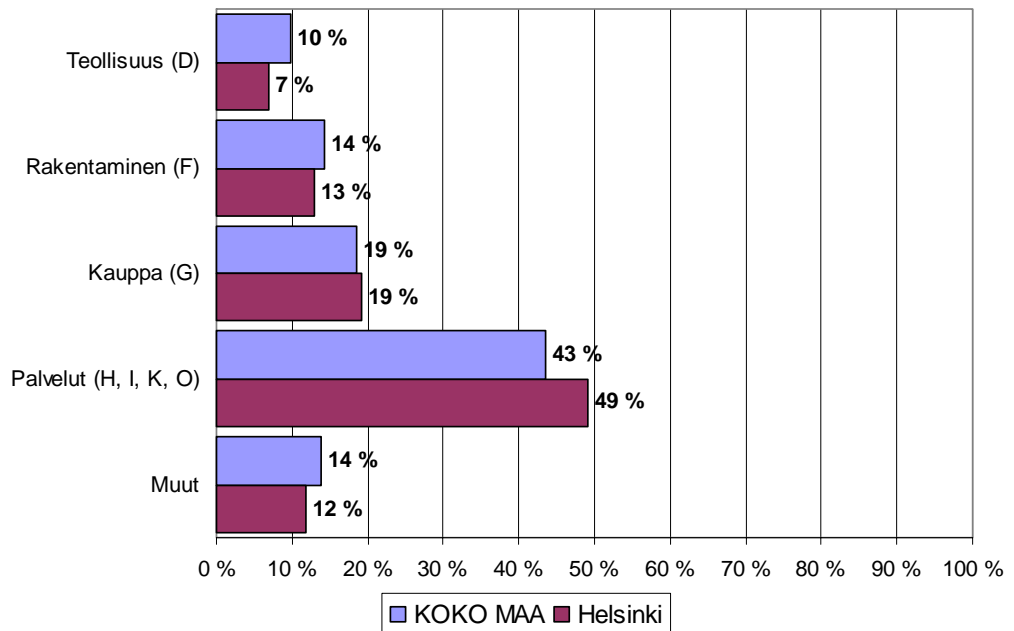

Tutkimustulokset

1 Helsingin ja koko maan yritykset

Suomessa oli 250 378 yritystä vuonna 2006.¹ Näistä yrityksistä noin 40300 toimi Helsingissä. Helsingissä on palvelualojen yrityksiä suhteellisesti selvästi enemmän ja teollisuuden sekä rakennusalan yrityksiä suhteellisesti vähemmän kuin koko maassa keskimäärin.

1. YRITYSTEN OSUUDET ERI TOIMIALOILLA

Toimialan nimen jäljessä on sulussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialanumero.

¹ Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

2 Yritykset ja työllisyys

Uudenmaan maakunnassa työskenteli vuonna 2007 yhteensä noin 735000 työntekijää². Työttömyysaste oli vuonna 2007 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan koko maassa 6,9 % ja koko Uudellamaalla 5,2 % (Helsingin työttömyysaste ei käytettävissä).

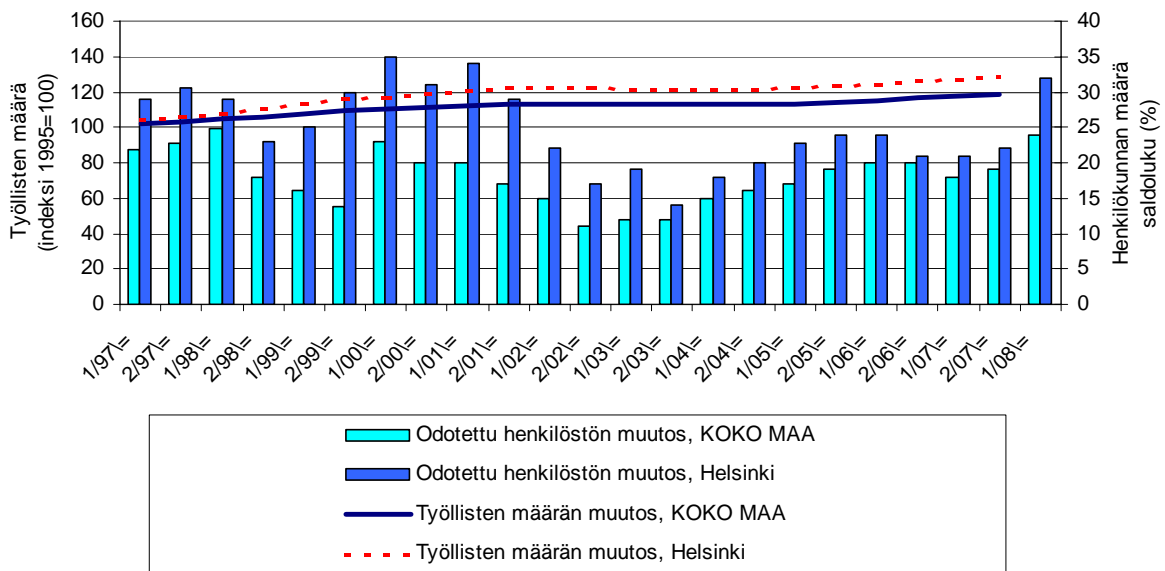
Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	30	64	6	24
Helsinki	37	58	5	32

Helsingissä toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Helsingissä korkeammalla tasolla kuin syksyllä 2007 (saldoluku tuolloin +22 %). Koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät myös hieman paremmat kuin edellisessä kyselyssä, sillä syksyllä 2007 henkilökunnan määrän saldoluku oli +19 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Helsingin työllisten määrää (indeksi 1995=100) ja pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana³.

2. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN MUUTOSODOTUKSET SEURAAVAN VUODEN AIKANA SEKÄ TYÖLLISTEN MÄÄRÄN TILASTOITU MUUTOS

² Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

³ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

3.1 Yleiset suhdannenäkymät

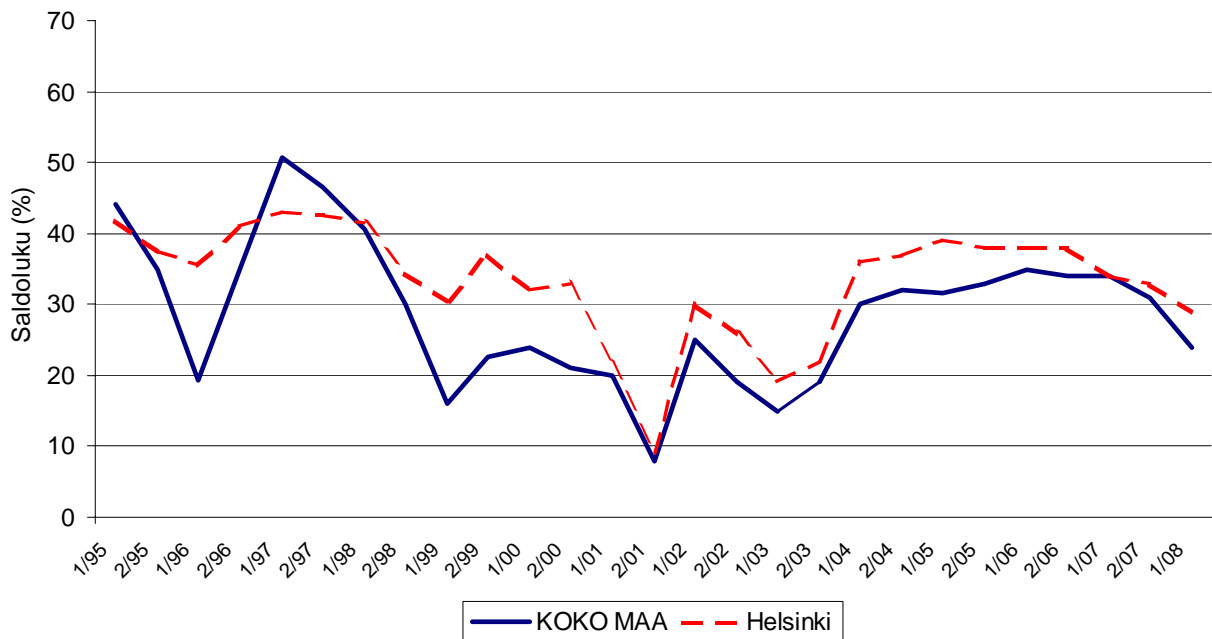
Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee %	Pysyy ennallaan %	Huononee %	Saldoluku %
KOKO MAA	35	54	11	24
Helsinki	37	55	8	29

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Helsingissä ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Helsingissä toimivista pk-yrityksistä nyt 37 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja kahdeksan prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat paremmat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 1/95 lähtien. Syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna ovat Helsingissä ja toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana laskeneet. Koko maan kohdalla lasku on selvempi.

3.1. YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT LÄHIMMÄN VUODEN AIKANA

3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

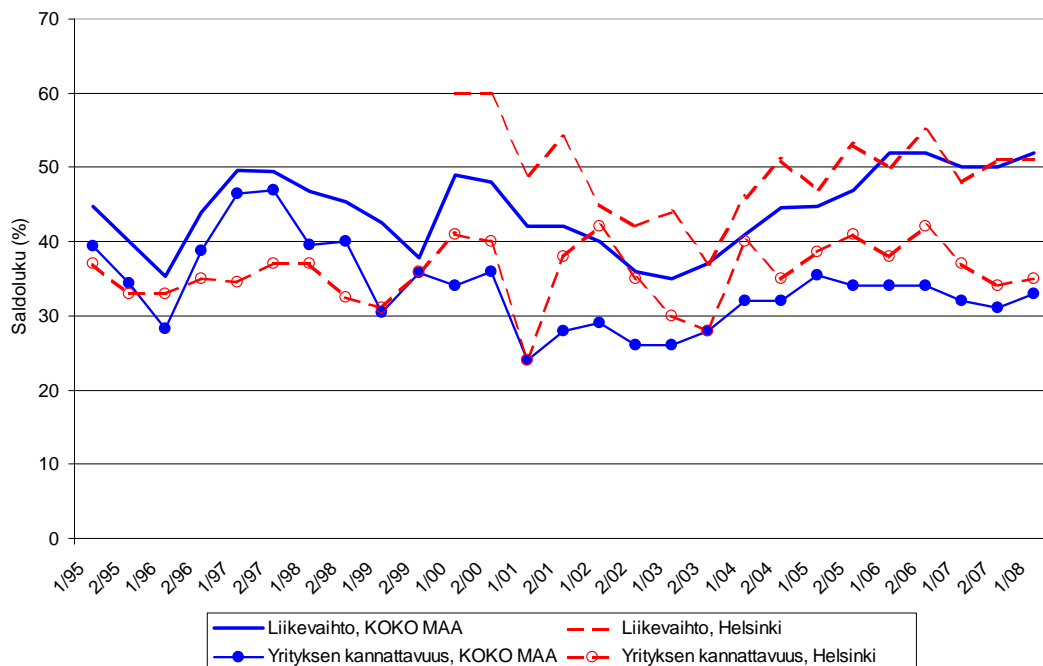
Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vaka-varaisuus	Tuotekehitys-panostukset
KOKO MAA								
Suurempi	59	26	22	19	53	44	44	32
Yhtä suuri	33	61	71	74	40	45	51	62
Pienempi	8	14	7	7	8	11	5	6
Saldoluku (%)	52	12	16	12	45	33	39	26
Helsinki								
Suurempi	61	23	24	26	50	48	46	33
Yhtä suuri	30	67	70	69	44	39	49	61
Pienempi	10	10	6	6	7	13	5	6
Saldoluku (%)	51	13	18	20	43	35	41	27

Koko maan ja Helsingin pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Helsingissä toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä paremmat lähes kaikkien osatekijöiden kohdalla. Liikevaihdon ja tuotantokustannusten nousua ennakoiti hieman pienempi määrä vastaajia kuin koko maassa keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁴ kehitys jaksosta 1/95 lähtien. Liikevaihdon suhdannenäkymät ovat Helsingissä pysyneet samana syksyn 2007 kyselystä kun taas kannattavuuden näkymät ovat hieman nousseet. Koko maan suhdannenäkymät ovat liikevaihdon ja kannattavuuden osalta hieman nousseet syksystä 2007.

3.2. SUHDANNENÄKYMÄT SEURAAVAN VUODEN KULUTTUA

⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

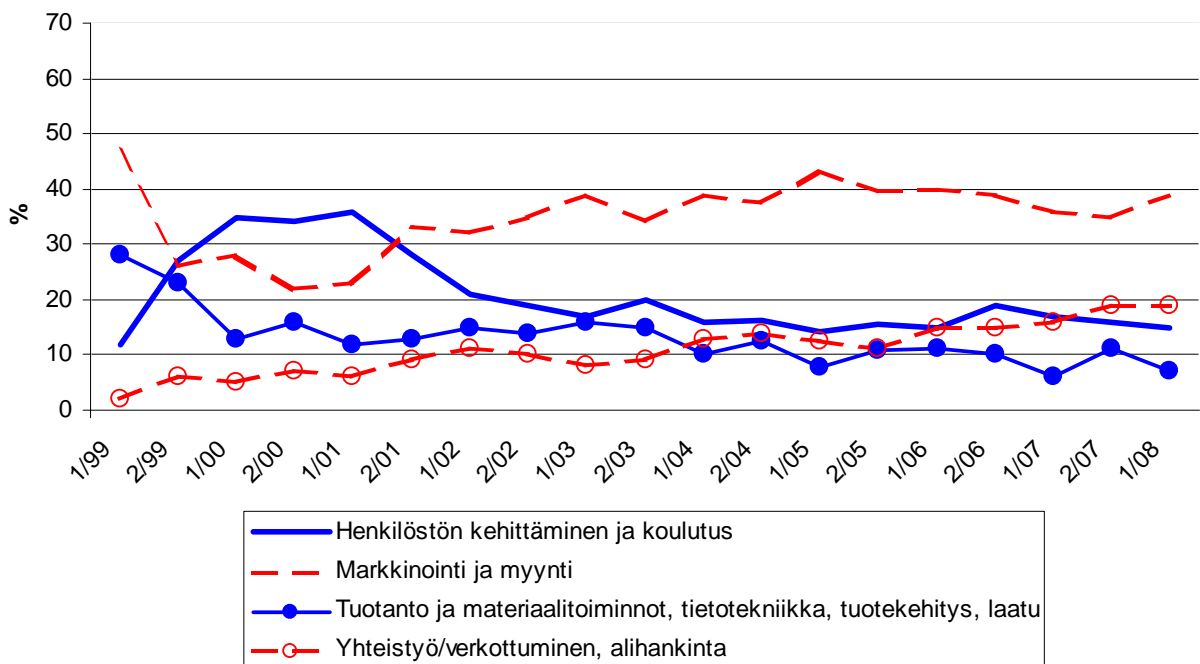
Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA %	Helsinki %
Johtaminen	5	6
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	20	15
Markkinointi ja myynti	35	39
Vienti ja kansainvälistyminen	4	5
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	5	5
Tuotanto ja materiaalitoinnot, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	10	7
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	14	19
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	2	2
Ei kehittämistarvetta	6	3

Koko maan ja Helsingin alueen pk-yritysten kehittämistarpeet ovat melko samankaltaisia. Helsingin pk-yrityksissä koetaan olevan koko maan keskiarvon tavoin eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynnissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta alueen pk-yrityksillä on yhteistyöhön ja verkottumiseen liittyvissä asioissa. Koko maassa nähdään henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen liittyvän enemmän kehittämistarvetta kuin Helsingin alueella.

Yhteistyöhön/verkottumiseen liittyvät kehittämistarpeet ovat pysyneet samana Helsingissä toimivien pk-yritysten keskuudessa syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna. Henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen sekä tuotantoon liittyvät tarpeet ovat sen sijaan hieman vähentyneet. Markkinointiin ja myyntiin liittyvät kehittämistarpeet ovat hieman lisääntyneet syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna.

4. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET Helsinki

5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

	KOKO MAA	Helsinki
	%	%
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	4	5
byrokratia	1,6	0,4
työlainsäädäntö	0,8	1,3
työehtosopimukset	0,5	0,7
muu sääntely	1,1	1,8
KUSTANNUSTASO	13	12
verotus	1,8	2,2
palkkataso	3,6	4,9
työn sivukulut	4,6	2,5
muut tuotantokustannukset	2,8	2,5
KILPAILUTILANNE	19	19
kireä kilpailutilanne	13,0	11,9
markkinoiden liiallinen keskittyminen	1,9	2,5
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0,6	0,4
markkinoita vääristävät tuet	0,5	1,1
harmaa talous, konkurssit jne.	0,7	0,7
kysynnän riittämättömyys	1,7	2,2
RAHOITUS	8	8
rahoituksen saatavuus	2,3	3,6
rahoituksen hinta	1,5	0,7
vakuuksien puute	3,6	2,9
RESURSSITEKIJÄT	29	34
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	18,7	24,0
alihankkijoiden/osatoimittajien		
saatavuus	1,6	2,7
toimitilat	1,7	0,4
koneet ja laitteet	0,8	0,2
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	4,9	4,9
YLEINEN SUHDANNE- /MAAILMANTILANNE	13	12
MUUT TEKIJÄT	9	8
EI OSAA SANOA	7	4

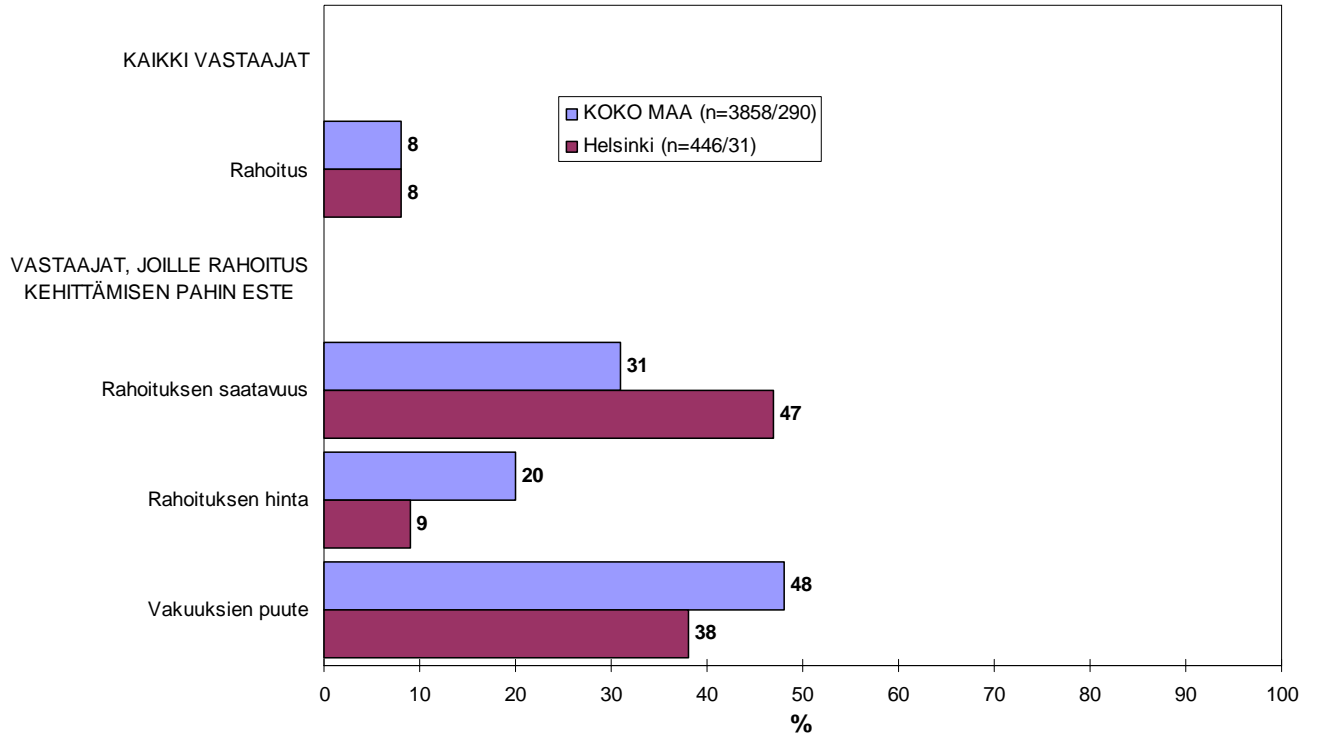
Helsingissä pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen resurssitekijät sekä kilpailutilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Resurssitekijät koetaan suuremmaksi kehittämisen esteeksi Helsingissä kuin koko maassa keskimäärin. Kilpailutilanteeseen liittyvät tekijät puolestaan koetaan samantasoisiksi esteiksi kuin koko maassa keskimäärin.

Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 8 prosentilla Helsingin pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä vakuuksien puute on pahimpana esteenä 38 prosentilla, rahoituksen saatavuus 47 prosentilla ja rahoituksen hinta 9 prosentilla. Helsingissä toimivat pk-yritykset kokevat rahoituksen samantasoiseksi kehittämisen esteeksi kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Helsingissä sekä kaikki että kasvuhakuiset⁵ pk-yritykset pitävät rahoitusta kokonaisuudessaan nyt suurempana kehittämisen esteenä verrattuna syksyn 2007 tilanteeseen. Koko Suomen osalta kaikki pk-yritykset kokevat rahoituksen nyt hieman suuremmaksi kehittämisen esteeksi kuin syksyllä 2007.

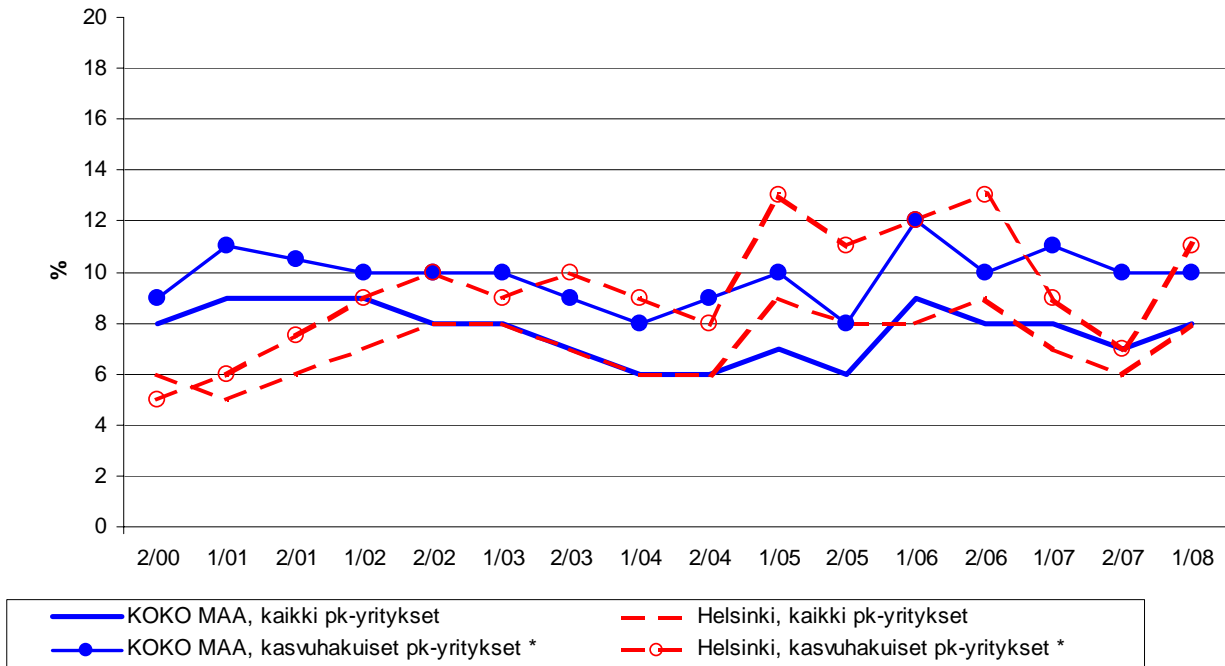
⁵ Voimakkaasti kasvuhakuiset ja mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkivät pk-yritykset yhteensä.

5.1 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET

-Rahoitus-
n=kaikki vastaajat/rahoitus suurin kehittämisen este

5.2 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET -Rahoitus kokonaisuudessaan-

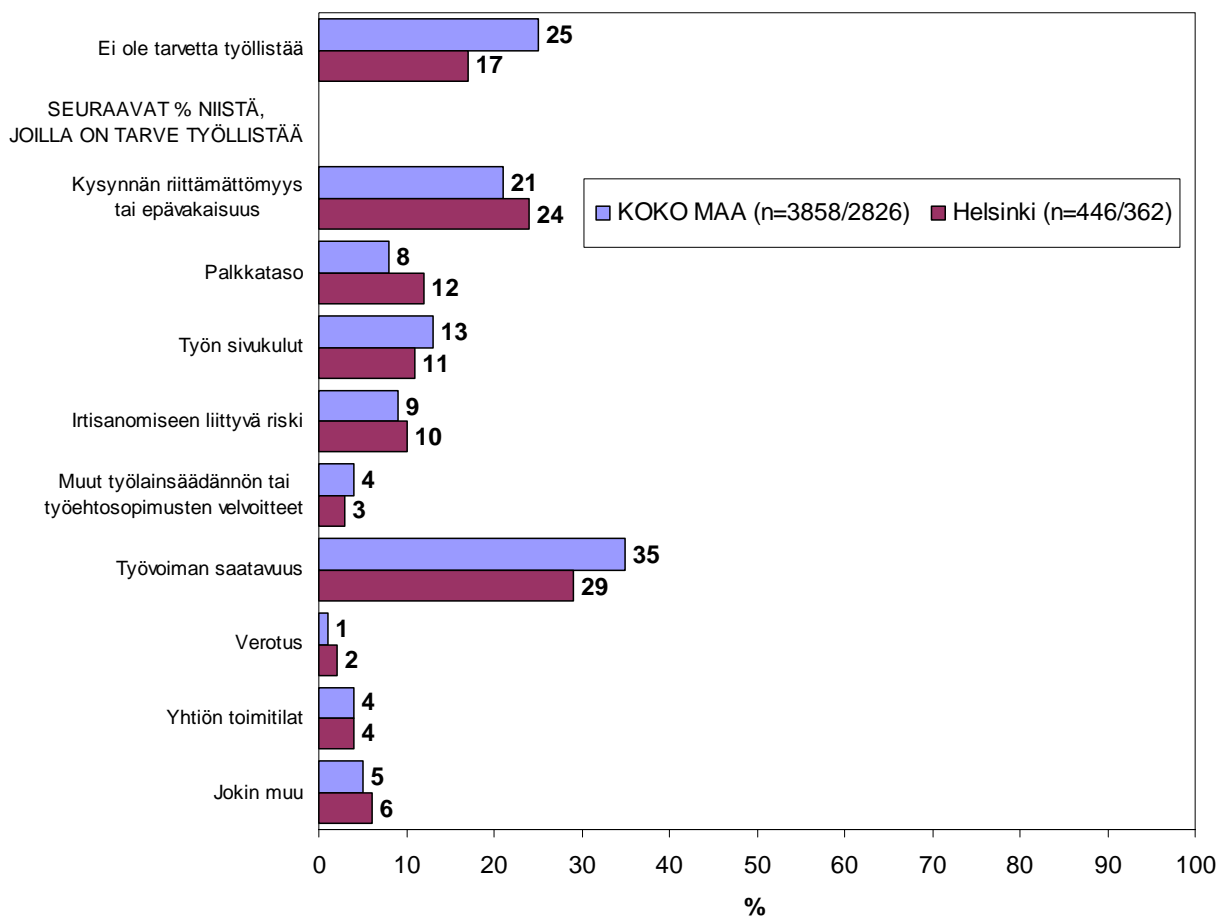

*) Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

Helsingin pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat kysynnän riittämättömyys ja työvoiman saatavuus, joita noin joka neljäs niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä, sekä palkkataso, jota noin yksi kymmenestä näistä yrityksistä piti suurimpana esteenä. Kaksi ensimmäistä tekijää koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla, lisäksi työn sivukulut nähtiin koko maan tasolla kolmanneksi suurimpana esteenä, kun taas Helsingissä se koettiin keskimääräistä harvemmin työllistämisen esteeksi. 17 prosentilla Helsingin pk-yrityksistä ja 25 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

6. PK-YRITYSTEN TYÖLLISTÄMISEN SUURIN ESTE n=kaikki vastaajat/yrityksellä tarve työllistää

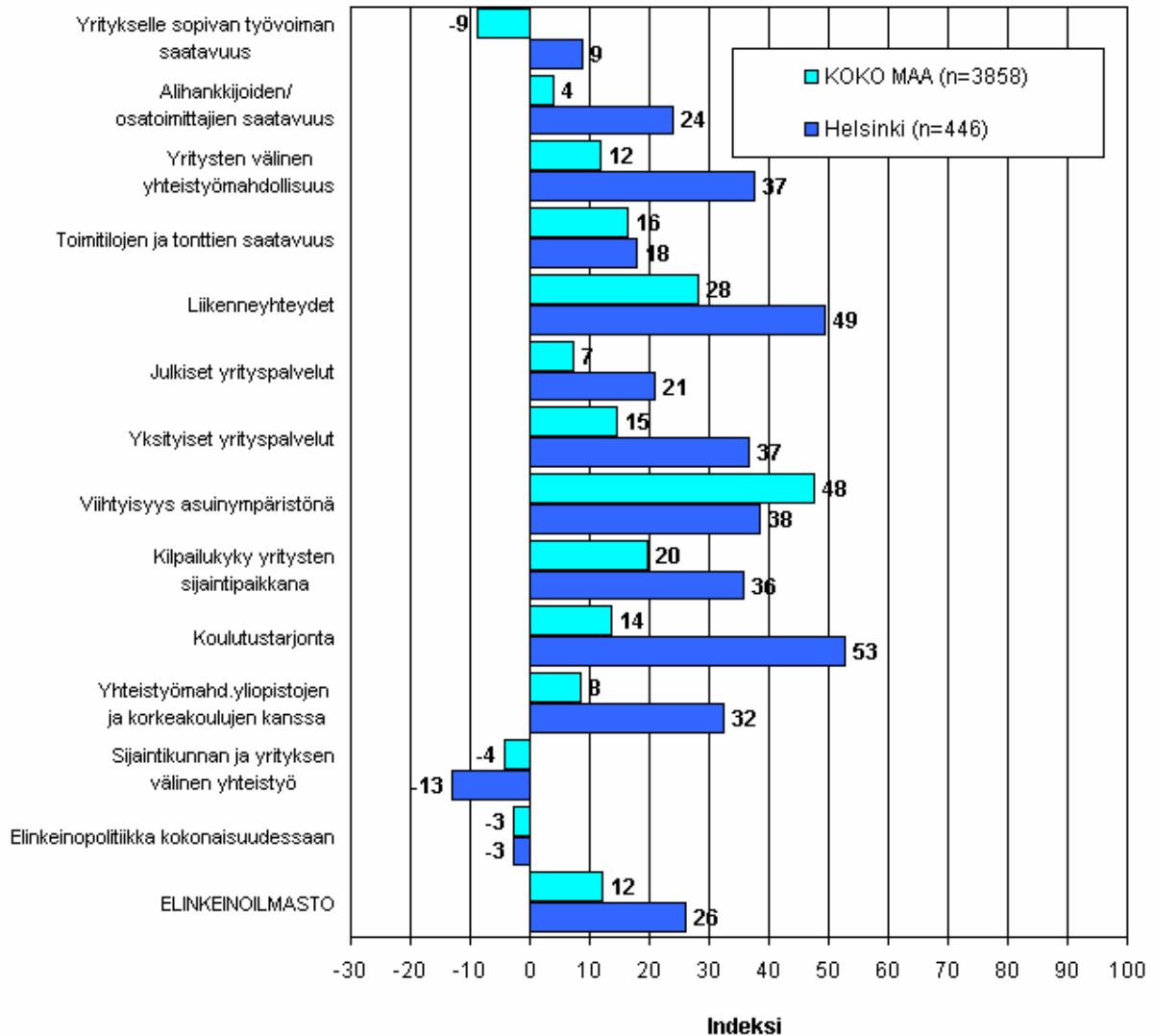

7 Elinkeinoilmasto

Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Helsingissä selvästi tyytyväisempiä kuin koko maassa keskimäärin. Tyytyväisimpiä Helsingissä sijaitsevat pk-yritykset ovat liikenneyhteyksiin ja koulutustarjontaan. Tyytymättömiä alueella ollaan sijaintikunnan ja yrityksen väliseen yhteistyöhön ja elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan. Helsingissä pk-yritykset ovat koko maan pk-yrityksiä tyytyväisempiä useimpiin elinkeinoilmaston osatekijöihin. Koko maata tyytymättömämpiä Helsingin alueella ollaan sijaintikunnan ja yritysten väliseen yhteistyöhön sekä viihtyisyyteen asuinympäristönä. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Helsingissä noususuunnassa. Myös koko maan keskimääräinen tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on nousussa. Aiemmin kysytty tekijä 'yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut' ei ole ollut mukana kyselyssä vuodesta 2006 lähtien.

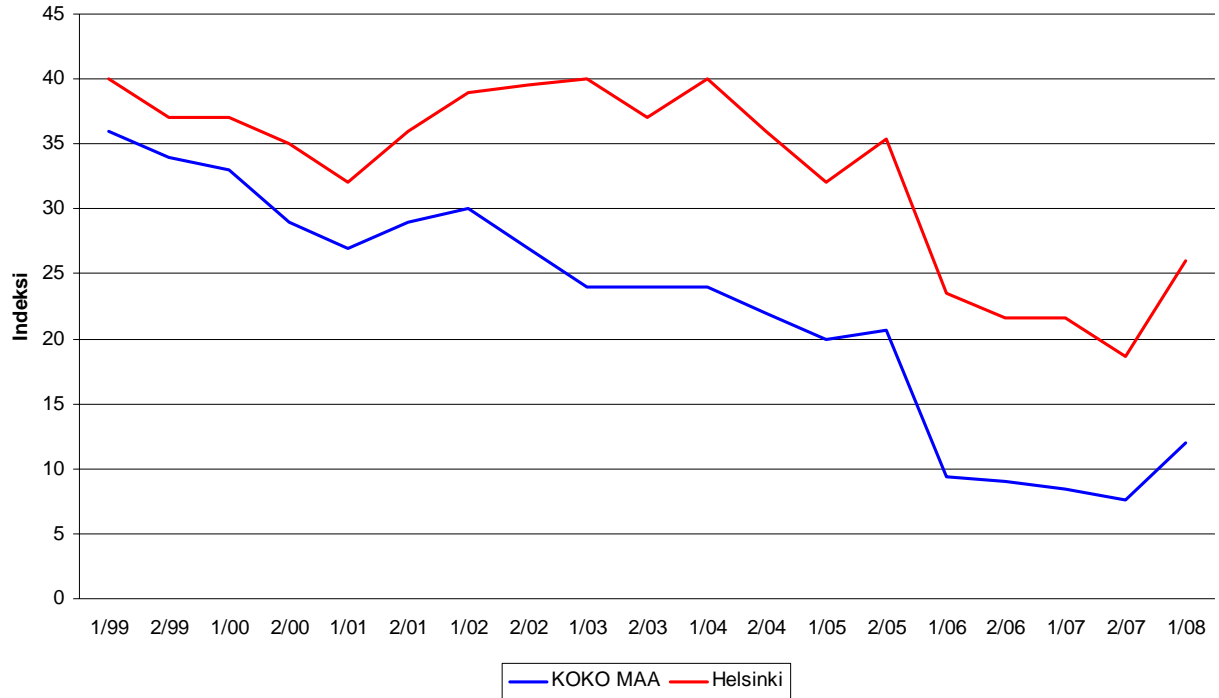
7.1. ELINKEINOILMASTO

n=kaikki vastaajat

7.2. ELINKEINOILMASTO

- Keskiarvo sijaintikunnan elinkeinoilmastoa koskevista väittämistä-

8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 6: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

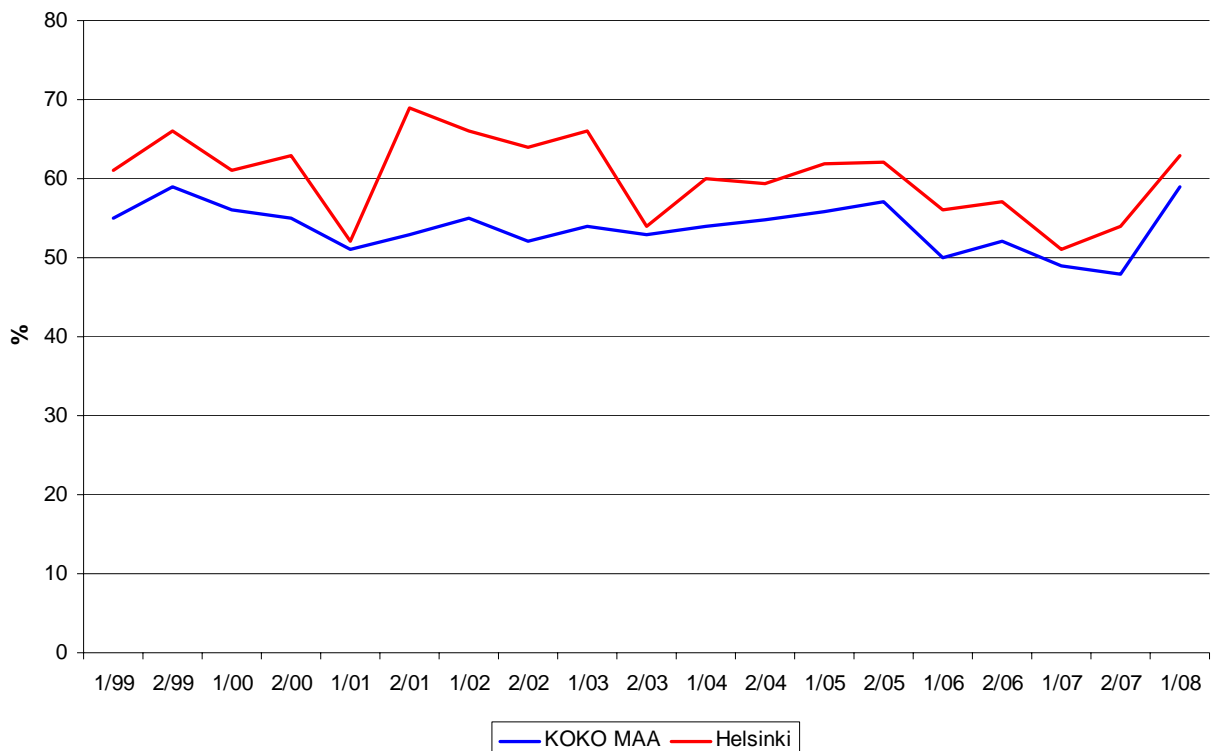
	KOKO MAA %	Helsinki %
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	13	19
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	46	43
Pyrimme säilyttämään asemamme	31	28
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	9	9
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	1	1

Helsingissä on suhteellisesti enemmän voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana puolestaan ennakoiti 1 prosentti Helsingin ja koko maan pk-yrityksistä. Tärkeimpänä kasvukeinonaan alueen pk-yritykset pitävät uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä sekä myynnin ja markkinoinnin lisäämistä.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Helsingissä yhteensä 63 prosenttia ja koko maassa 59 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on noussut koko maassa viiden prosenttiyksikön sekä Helsingissä kymmenen prosenttiyksikön verran. Kokonaisuutena kasvuhakuisten pk-yritysten osuus alueella sekä koko maassa on noussut syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna.

8. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS

-Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus kaikista yrityksistä-

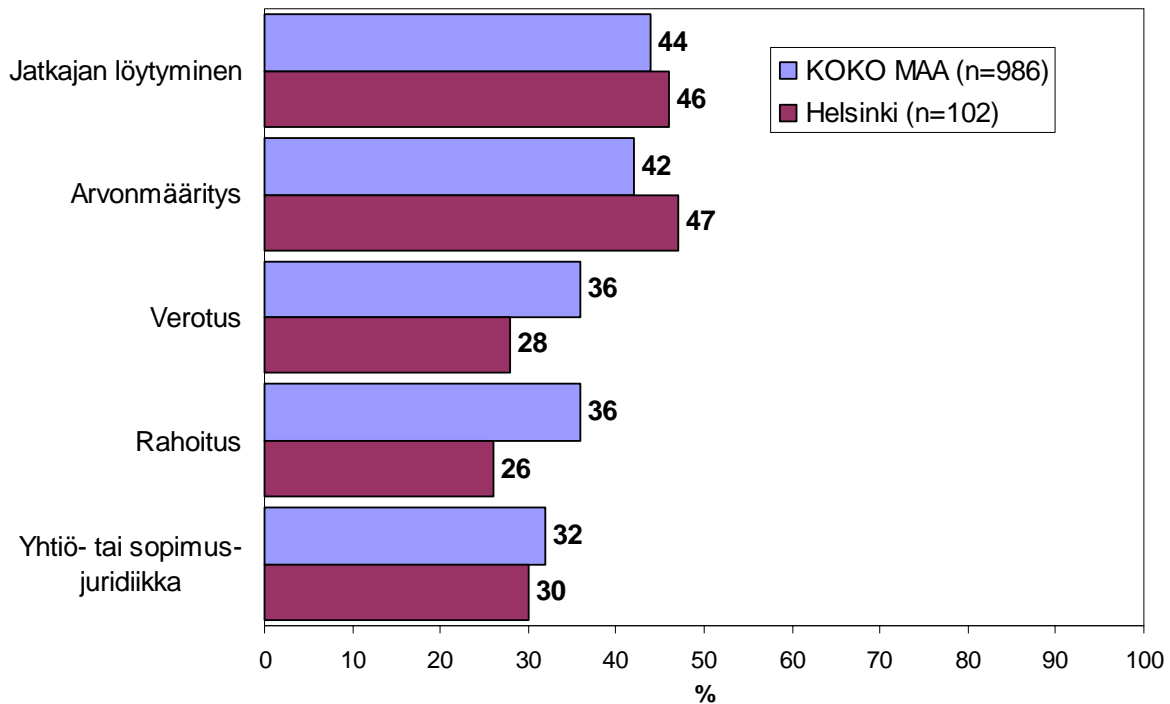
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 7: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Helsinki %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	62	62
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	10	9
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	16	14
Ei osaa sanoa	12	15

Helsingin alueella on sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana lähes joka neljännessä pk-yrityksessä. Suurimmat haasteet sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville yrityksille Helsingin alueella ovat jatkajan löytäminen ja yrityksen arvon määrittäminen.

9. ODOTETTAVISSA OLEVAT ONGELMAT SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOKSEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA -Yritykset, joissa vaihdos odotettavissa lähimmän 5 vuoden aikana- n=sukupolven-/omistajanvaihdos viiden vuoden sisällä

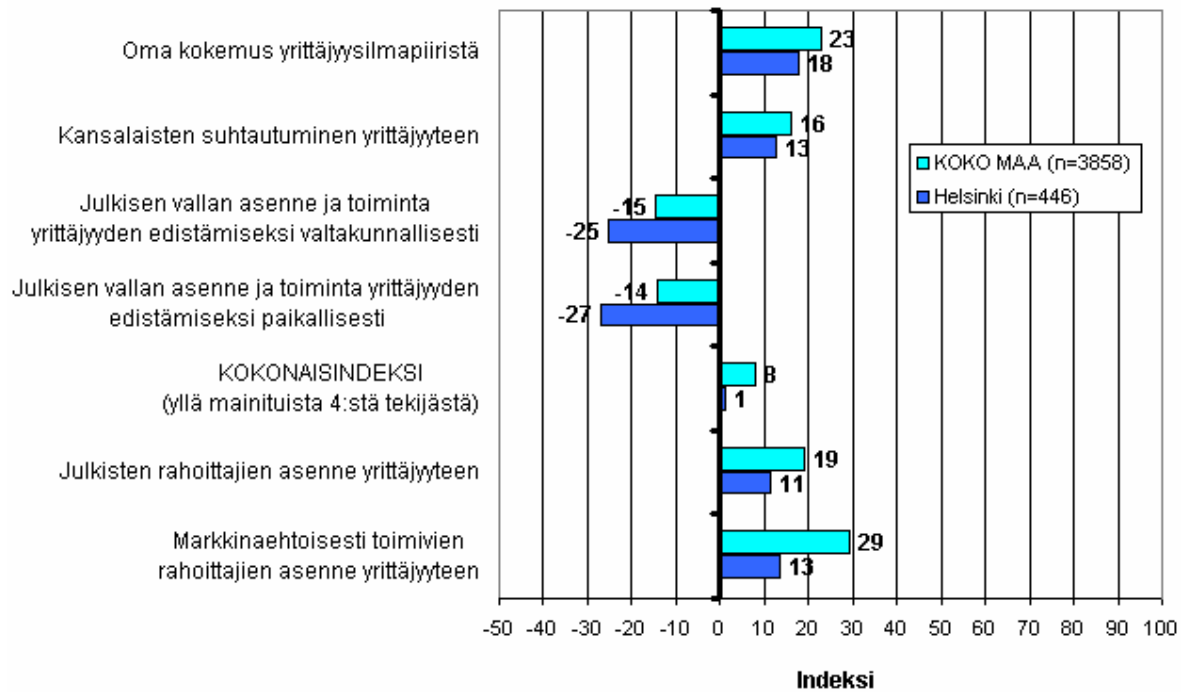

10 Yrittäjyysilmapiiri

Koko maan keskimääräinen kokonaisindeksi yrittäjyysilmapiirille on positiivinen +8, kun taas Helsingissä se on +1. Indeksien osatekijöistä oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä kansalaisten suhtautuminen arvioidaan positiivisiksi tekijöiksi. Arviot em. tekijöistä ovat koko maassa ja alueella yrittäjien oman kokemuksen kohdalla positiivisemmat syksyyn 2007 verrattuna. Julkisen vallan asenne ja toimet arvioidaan selkeästi negatiivisiksi sekä Helsingissä että koko maan osalta.

Julkisten rahoittajien ja myös markkinaehtoisesti toimivien rahoittajien asenne yrittäjyyteen arvioidaan Helsingin alueella selvästi heikommiksi kuin koko maassa keskimäärin. Markkinaehtoisien rahoittajien asenne saa paremman arvioin julkiseen puoleen verrattuna sekä Helsingissä että koko maassa keskimäärin.

10. YRITTÄJYYSILMAPIIRI n=kaikki vastaajat

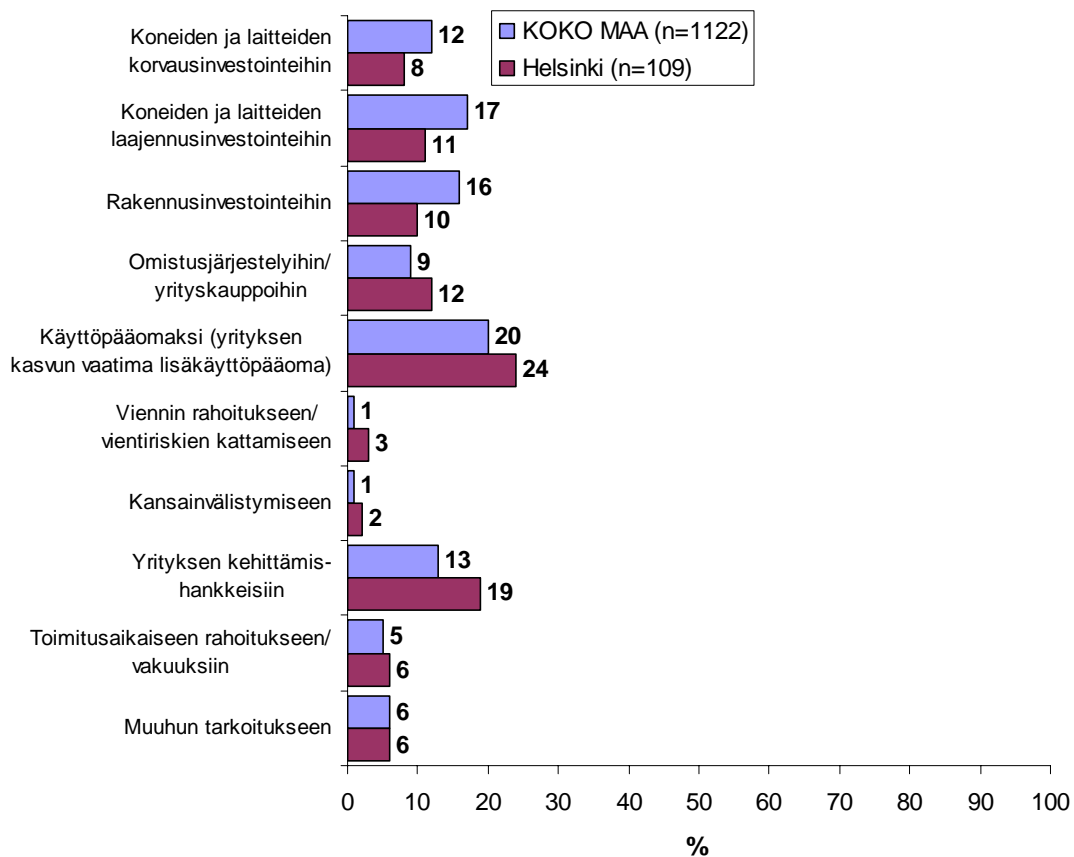

11 Pk-yritysten rahoitus

Helsingin alueen yrityksistä joka kolmas oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana. Koko maassa näin oli tehnyt 36 prosenttia.

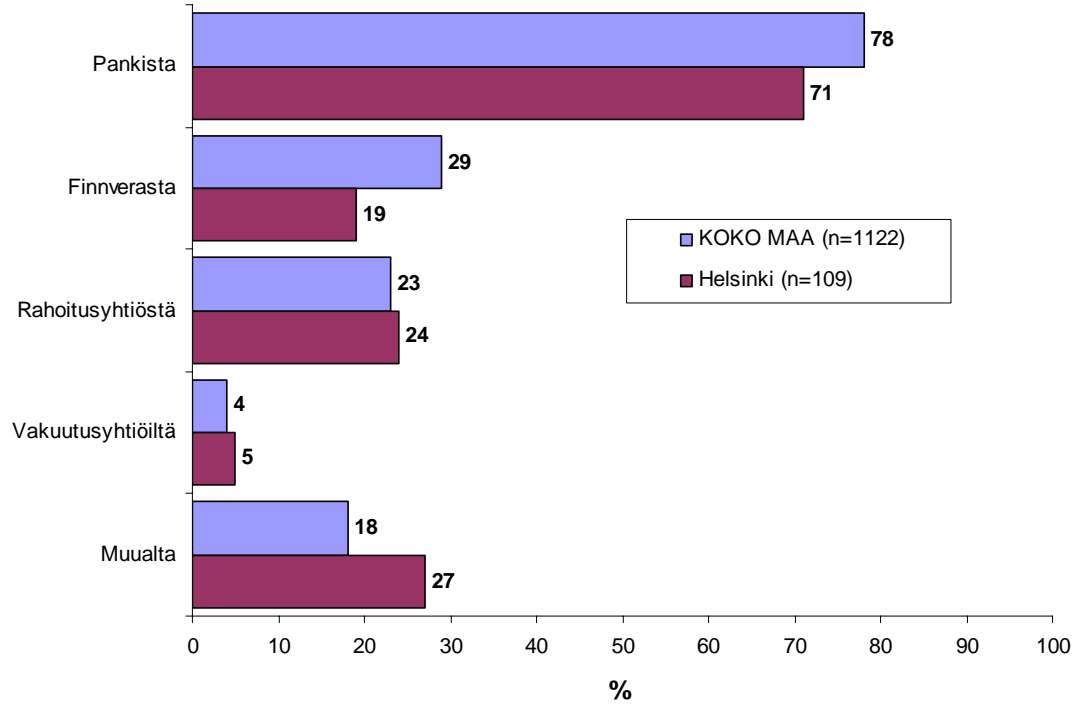
Joka neljäs Helsingissä ja kolmasosa koko maassa toimivista pk-yrityksistä aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena alueella pidetään useimmiten rahoituksen hankkimista käyttöpääomaksi ja yrityksen kehittämishankkeisiin. Helsingin pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (71 %) tai rahoitusyhtiöiltä (24 %). Finnverasta rahoitusta aikoo hakea 19 prosenttia rahoitusta hakevista alueen yrityksistä.

11. TÄRKEIN KÄYTTÖKOHDDE ULKOPUOLISELLE RAHOITUKSELLE - Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta- n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

12. MISTÄ AIKOO HAKEA RAHOITUSTA

-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta-
n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

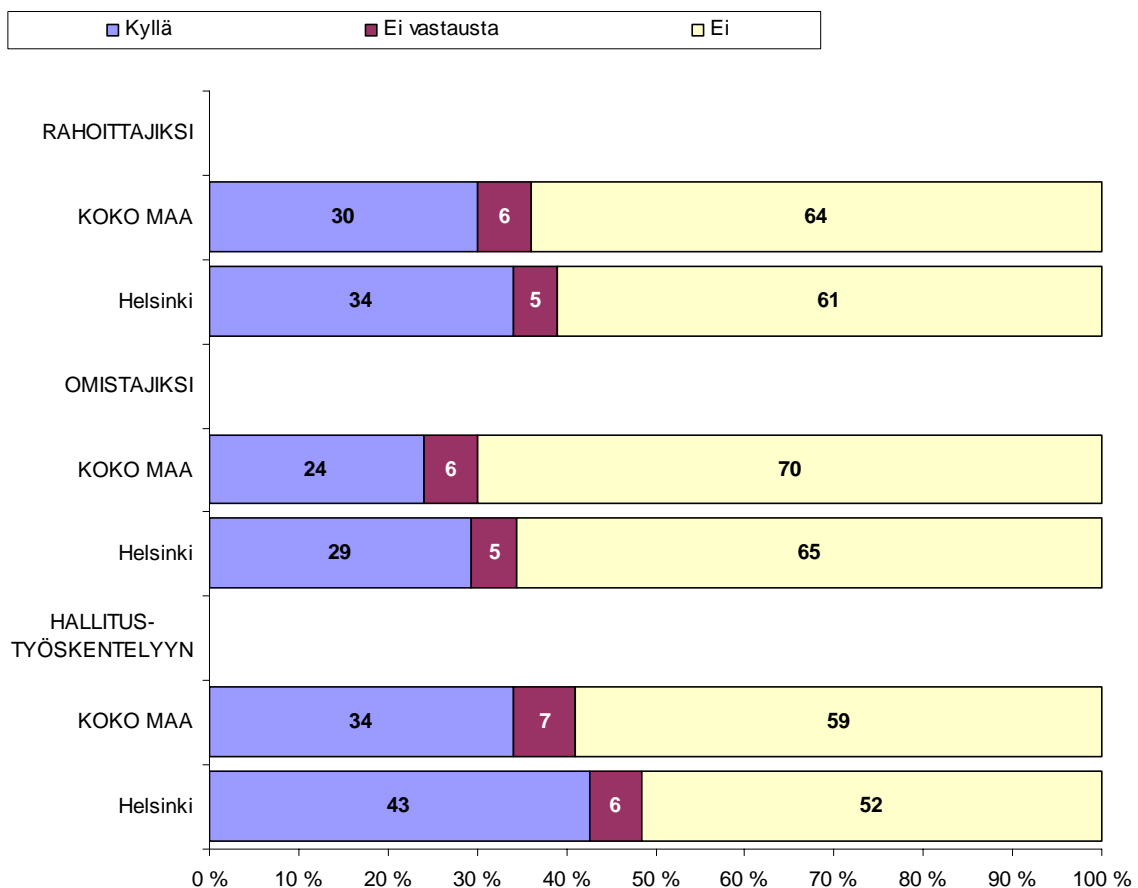

Joka kolmas Helsingin ja koko maan osakeyhtiömuotoisista pk-yrityksistä olisi halukas ottamaan yksityisiä henkilöpääomasijoittajia mukaan yritysten toimintaan rahoittajiksi sekä joka neljäs koko maan osalta ja 29 prosenttia alueelta omistajiksi. Koko maan pk-yrityksistä hallitustyöskentelyyn ottaisi joka kolmas ja alueella neljä kymmenestä hallitustyöskentelyyn.

Yksityisiä pääomasijoittajia osakeyhtiömuotoisista pk-yrityksistä ottaisi mukaan yrityksen toimintaan 28 koko maan ja noin kolmasosa alueen pk-yrityksistä, omistajaksi vajaa neljännes alueella ja joka neljäs hallitustyöskentelyyn sekä koko maassa että alueella.

13.1. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN YKSITYISIÄ HENKILÖPÄÄOMASIJOITTAJIA MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

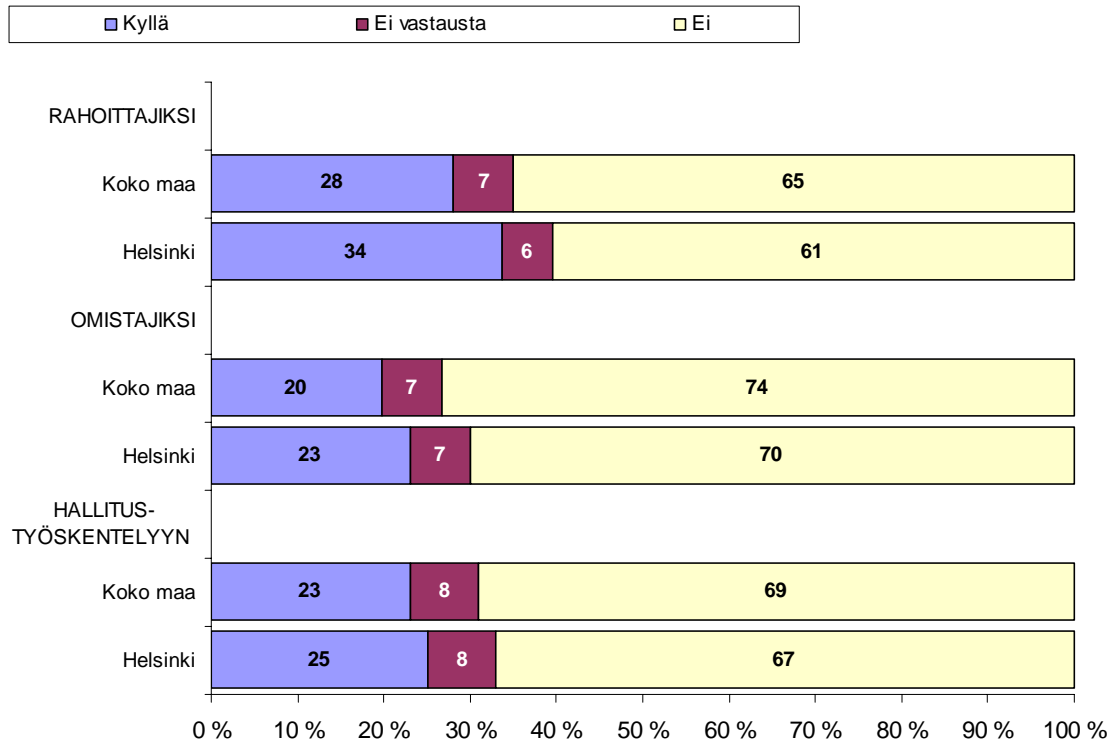
Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Helsinki n=408

13.2. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN YKSITYISIÄ PÄÄOMASIOITUSYHTIÖITÄ MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Helsinki n=408

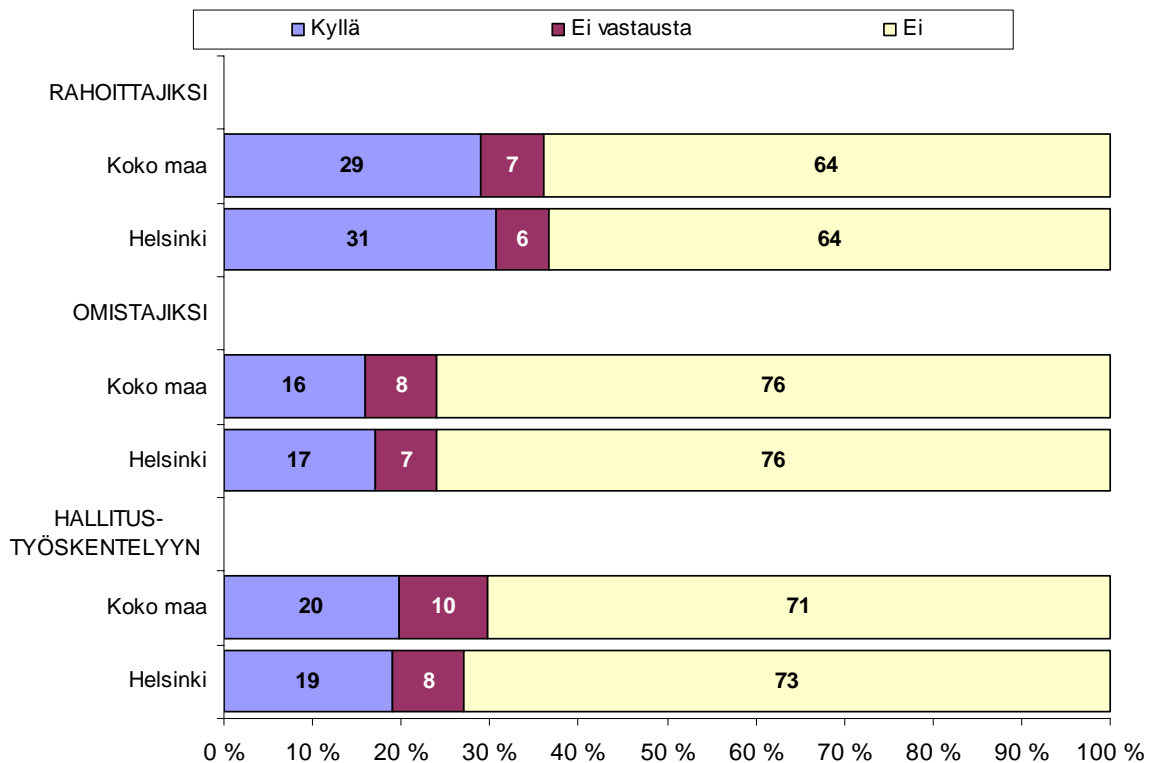

Alueellisia pääomasijoitusrahastoja ottaisi toimintaan mukaan rahoittajaksi alueella ja koko maassa noin joka kolmas, omistajaksi Helsingin pk-yrityksistä 17 prosenttia ja koko maan kohdalla 16 prosenttia ja hallitustyöskentelyyn sekä alueen että koko maan pk-yrityksistä joka viides.

Helsingissä 39 prosenttia pk-yrityksestä olisi valmis ottamaan julkisia pääomasijoittajia yrityksenä rahoittajiksi, noin joka kuudes koko maassa omistajaksi ja Helsingissä joka viides. Alueen sekä koko maan pk-yrityksistä joka viides ottaisi hallitustyöskentelyyn.

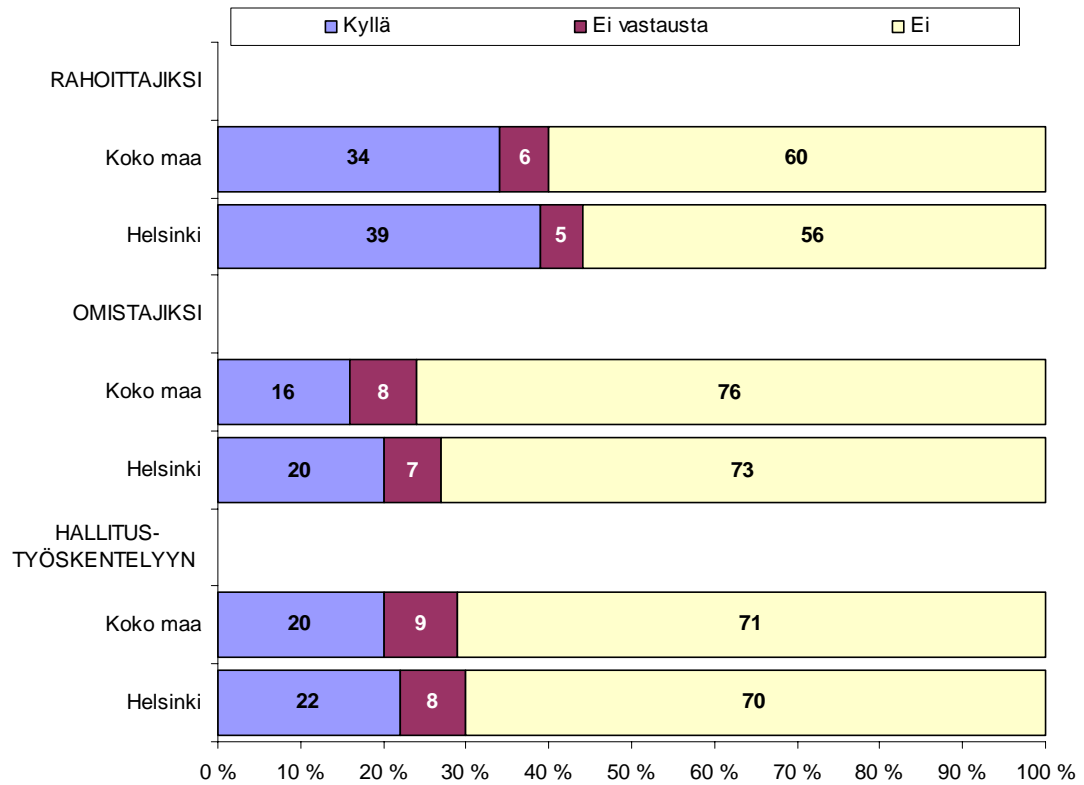
13.3. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN ALUEELLISIA PÄÄOMASIJOITUSRAHASTOJA MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Helsinki n=408

13.4. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN JULKISIA PÄÄOMASIJOITTAJIA MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

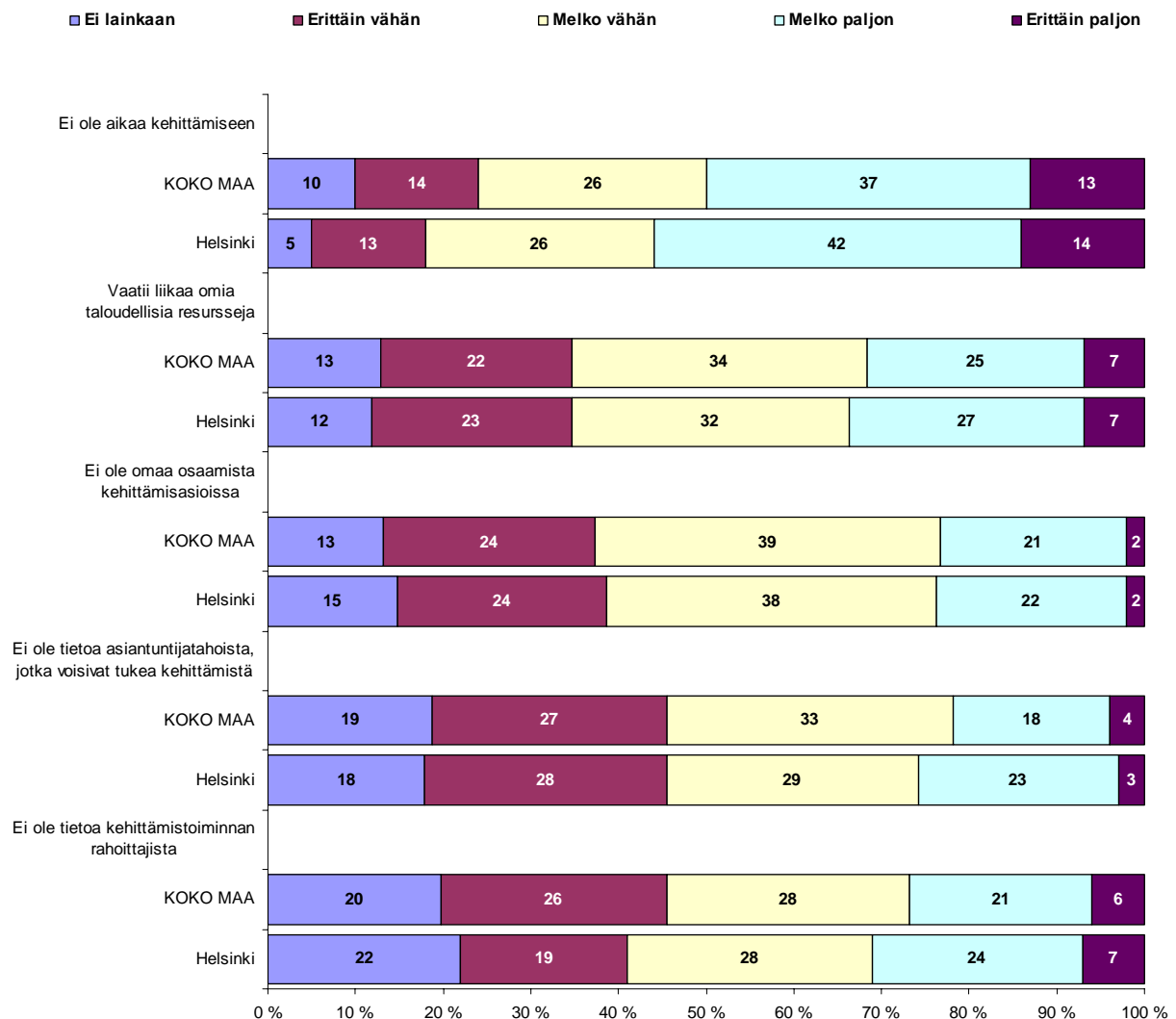
Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Helsinki n=408

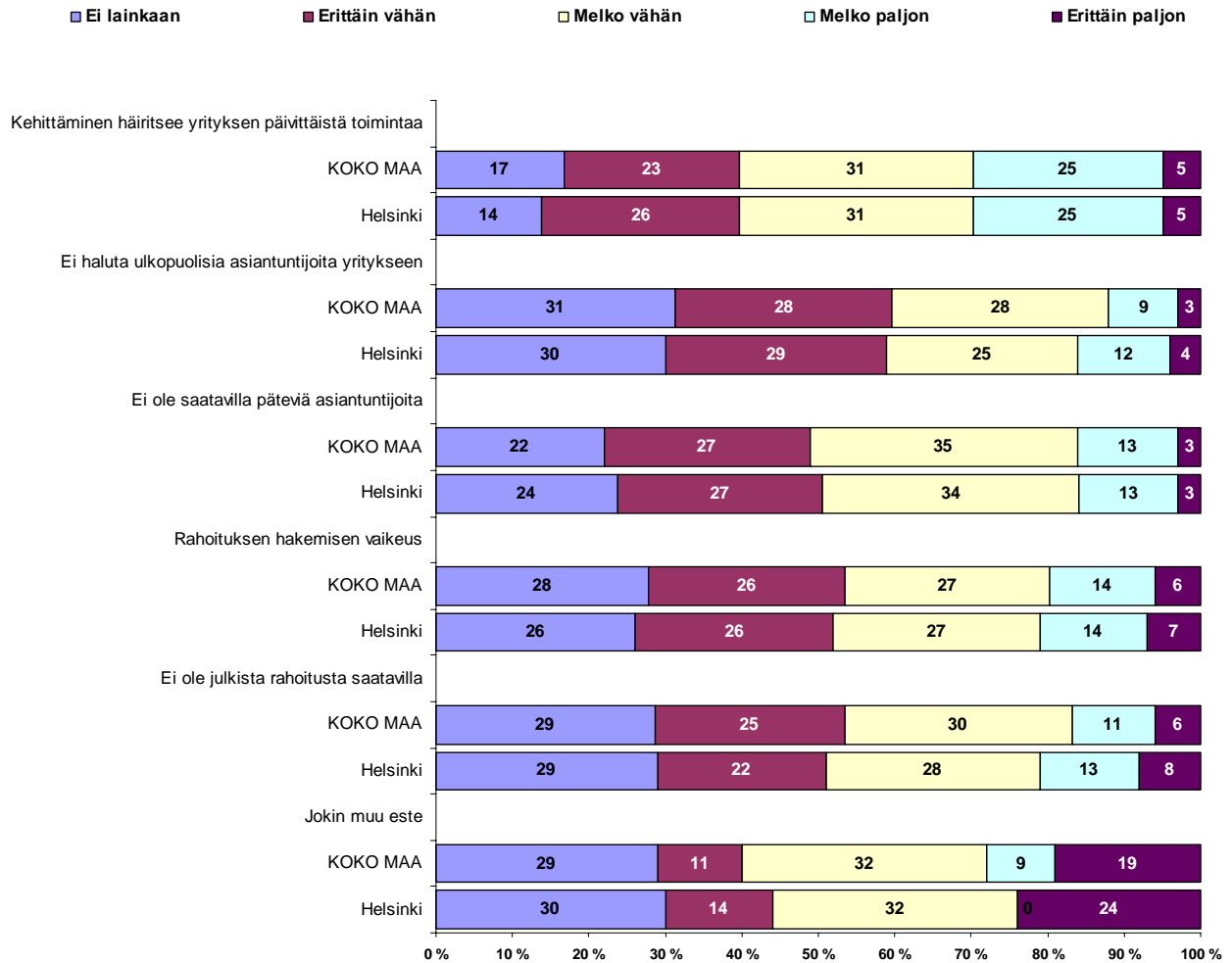

12 Pk-yritysten työelämän kehittämisen esteet

Koko maan pk-yritysten kehittämisen esteenä 13 prosentilla on erittäin paljon se, että kehittämiselle ei ole aikaa, alueella aika on erittäin häiritsevää tekijä 14 prosentille pk-yrityksistä. Helsingissä sijaitsevia yrityksiä estää keskimäärin muuta maata enemmän erittäin paljon mm. se, ettei ole tietoa kehittämistoiminnan rahoittajista sekä se, ettei ole julkista rahoitusta saatavilla. Koko maan ja alueen osalta haluttomuus saada ulkopuolisia asiantuntijoita yritykseen ei estä kehittämistä lainkaan kolmasosalla pk-yrityksistä.

14. PK-YRITYSTEN TYÖELÄMÄN KEHITTÄMISEN ESTEET

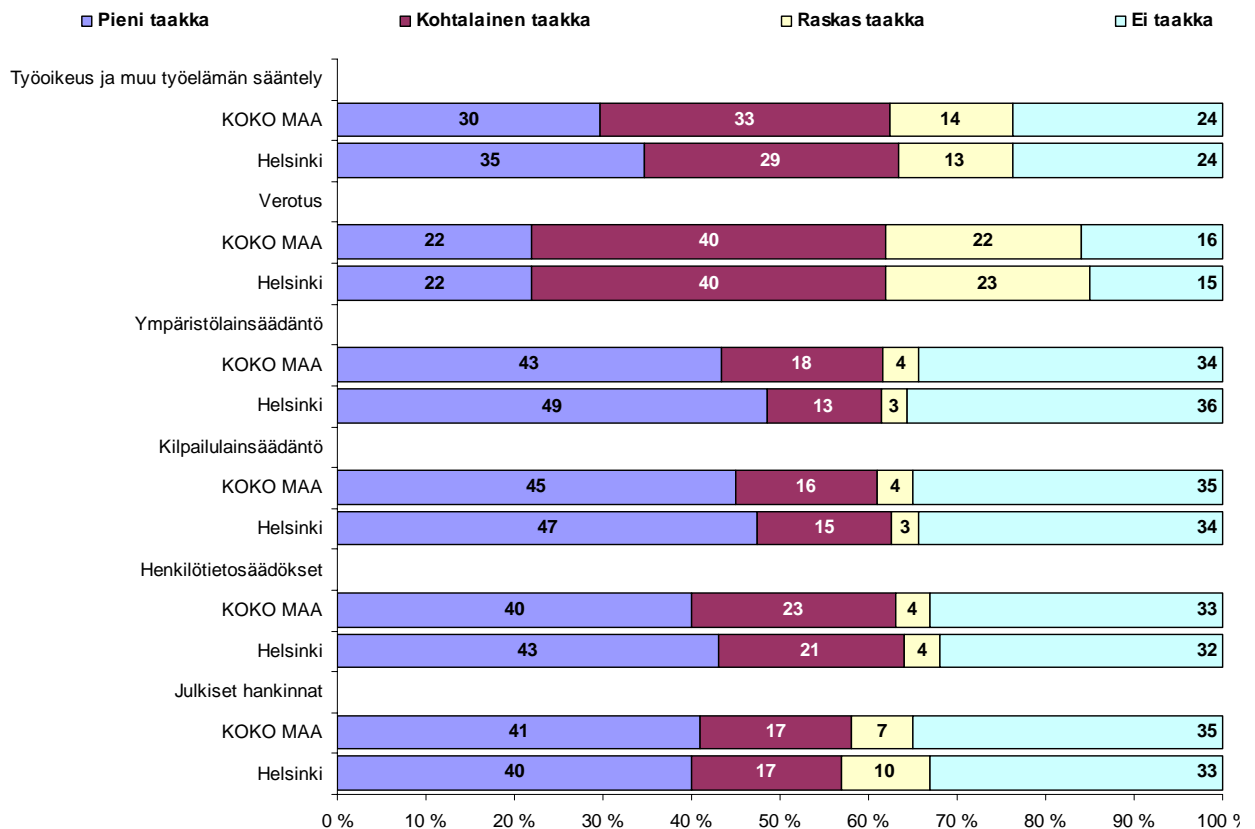

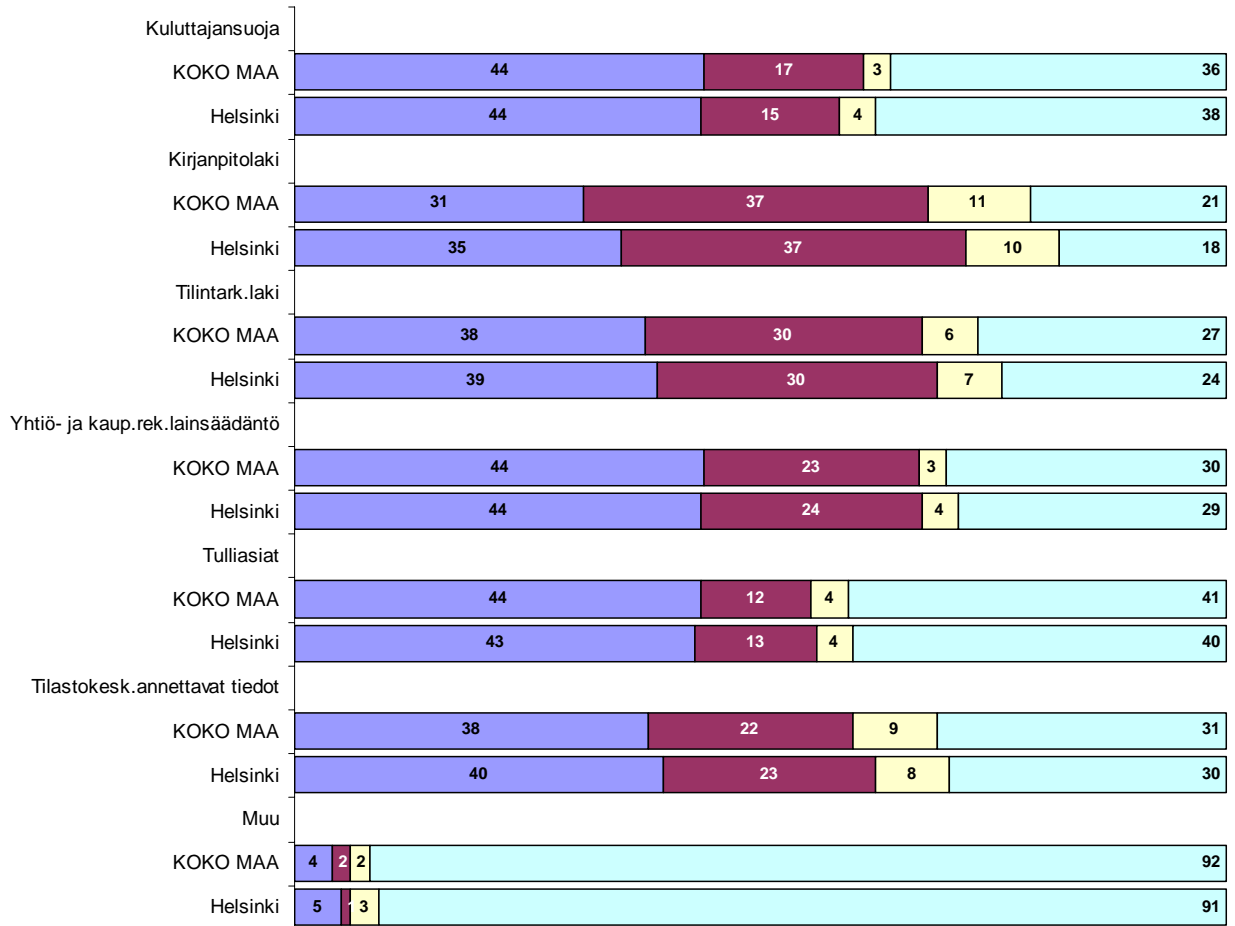

13 Hallinnollinen taakka

Koko maassa lainsäädännöllisen taakan osalta yli viidesosa vastaajista pitää verotusta raskaana taakkana. Helsingissä verotus on hieman useammin raskas taakka kuin koko maassa keskimäärin. Työoikeuden/muun työelämän säätelyn kokee raskaaksi taakaksi koko maan pk-yrityksistä 14 prosenttia ja Helsingissä sijaitsevista yrityksistä 13 prosenttia. Julkisia hankintoja, kuluttajansuojaa, tilintarkastuslakia ja yhtiö- ja kaupparekisterilainsäädäntöä Helsingin pk-yritysten keskuudessa raskaampana taakkana kuin koko maan yritysten osalta keskimäärin. Koko Suomen ja Helsingin osalta tulliasiat nähdään harvoin taakkana.

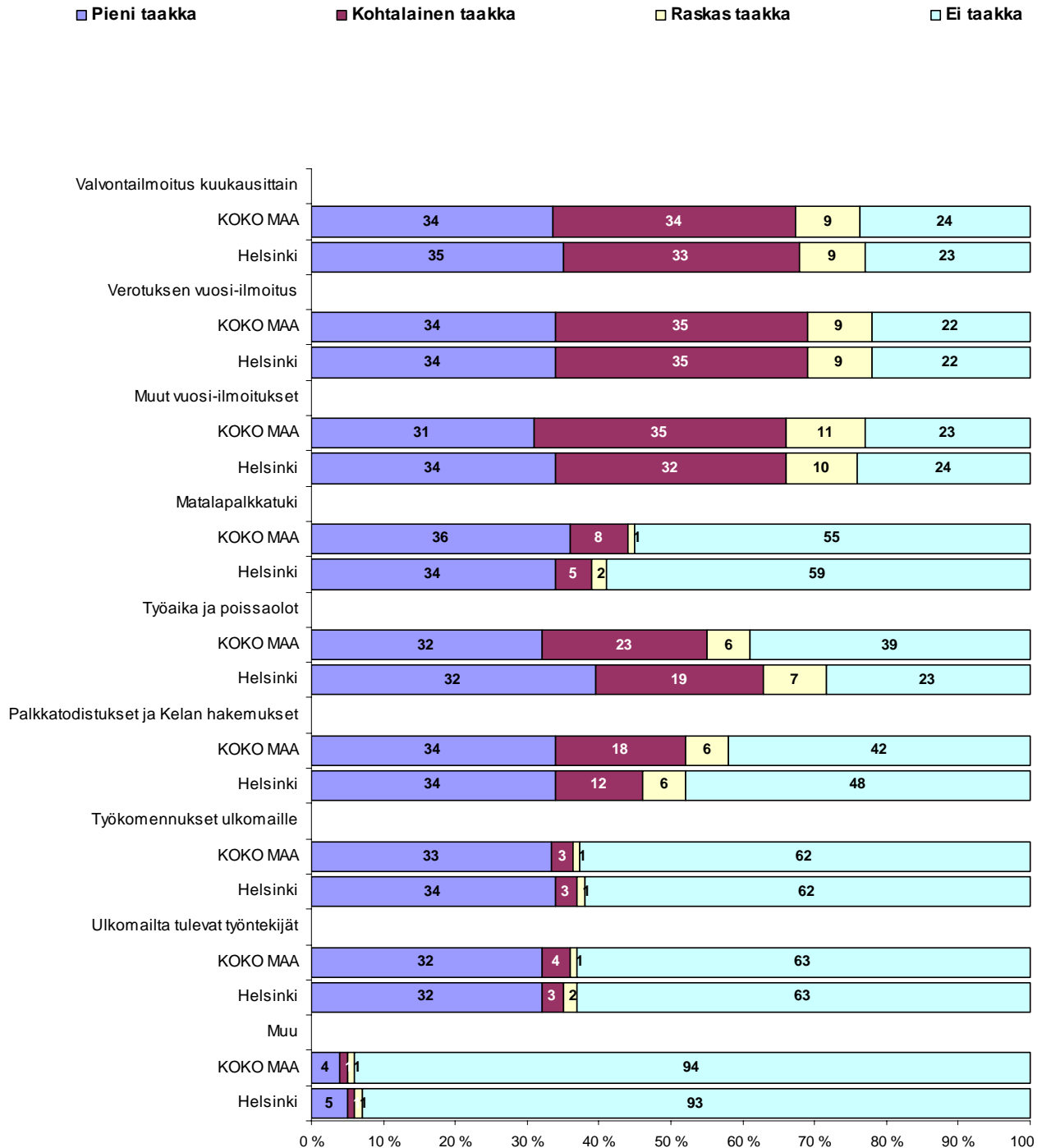
15.1.Lainsäädännöstä aiheutuva hallinnollinen taakka

Koko maassa sekä alueella työnantajana toimimisesta aiheutuvan taakan osalta noin kymmenesosa pk-yrityksistä pitää muita vuosi-ilmoituksia raskaana taakkana. Koko Suomen ja alueen pk-yrityksistä 63 ei pidä taakkana ulkomailta tulevia työntekijöitä. Myös työkomennukset ulkomaille koetaan harvoin taakaksi sekä alueella että koko maassa. Helsingin alueen yrityksistä raskaana taakkana koetaan useammin työaika ja poissaolot kuin koko maassa keskimäärin.

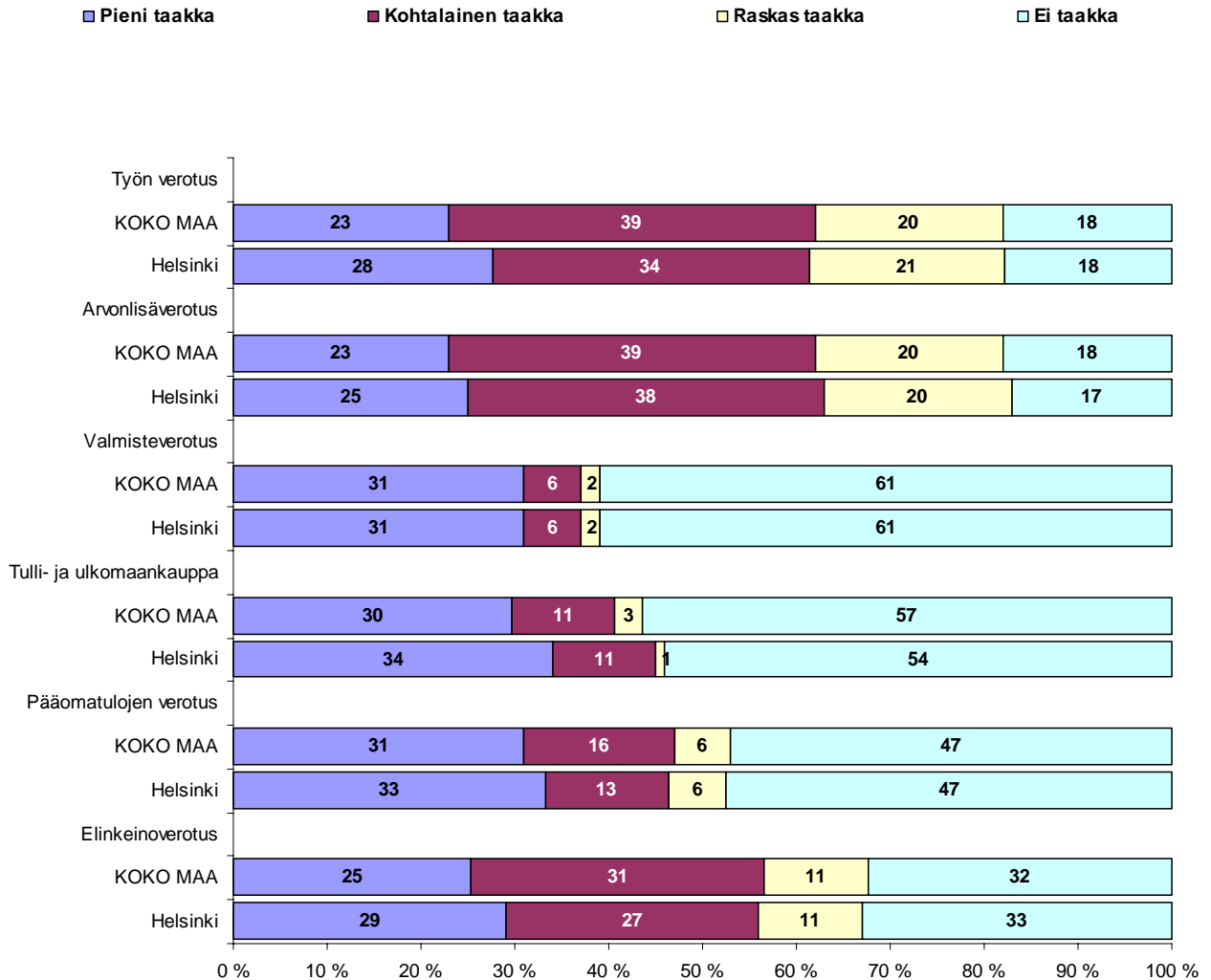
15.2. Työnantajana toimimisesta aiheutuva hallinnollinen taakka

Noin viidesosa koko maan ja alueen pk-yrityksistä pitää työn verotusta sekä arvonlisäverotusta raskaana taakkana. 61 prosenttia koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei pidä valmisteverotusta lainkaan taakkana. Verotuksesta aiheutuvat taakat koetaan hyvin samansuuntaisiksi Helsingissä kuin myös koko maassa keskimäärin.

15.3 Verotuksesta aiheutuva hallinnollinen taakka

Pääkonttorit

- **Helsinki**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
- **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240
- Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 0204 6011
Internet: www.finnvera.fi

Aluekonttorit

- **Helsinki (Pääkaupunkiseutu)**
Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401
  - **Uusimaa**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110
  - **Joensuu**
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163
  - **Jyväskylä**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299
  - **Kajaani**
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899
  - **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330
  - **Lahti**
Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249
  - **Lappeenranta**
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149
  - **Mikkeli**
Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690
  - **Oulu**
Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944
  - **Pori**
Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349
  - **Rovaniemi**
Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099
  - **Seinäjoki**
Kauppatori 1 – 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399
  - **Tampere**
Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711
  - **Turku**
Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649
  - **Vaasa**
Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849
- Pietarin-edustusto**
- **Finnveran Pietarin-edustusto**
c/o Finpro
29, Bolshaya
Konyushenna ya
Saint-Petersburg
191186, Russia
Puhelin +7 812 315 8991
Faksi +7 812 325 4482

Suomen Yrittäjät

- Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221, faksi (09) 2292 2980
www.yrittajat.fi
- **Etelä-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
p. 0104 701 100, f. 0104 701 102
www.yrittajat.fi/etelakarjala
- **Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
- **Etelä-Savon Yrittäjät ry**
Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo
- **Helsingin Yrittäjät**
Kellosilta 2 D, 2. krs. 00520 Helsinki
p. (09) 612 6230, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki
- **Hämeen Yrittäjät ry**
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame
- **Kainuun Yrittäjät ry**
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu
- **Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
- **Keski-Suomen Yrittäjät ry**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. 010 425 9203, f. 010 425 9210
www.yrittajat.fi/keskisuomi
- **Kymen Yrittäjät ry**
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi
- **Lapin Yrittäjät ry**
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi
- **Länsipohjan Yrittäjät ry**
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja
- **Pirkanmaan Yrittäjät ry**
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa
- **Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. 010 470 7600, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
- **Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
- **Päijät-Hämeen Yrittäjät ry**
Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame
- **Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry**
Tekniikantie 12, 02150 Espoo
p. 010 422 1400
www.espoonyrittajat.fi
www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi
- **Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät ry – Kust-Österbottens Företagare rf**
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
- **Satakunnan Yrittäjät ry**
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta
- **Savon Yrittäjät ry**
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo
- **Uudenmaan Yrittäjät – Nylands Företagare ry**
Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
p. (09) 274 5420, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa
- **Varsinais-Suomen Yrittäjät ry**
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Helsingin Yrittäjät

Helsingin Yrittäjät

Kellosilta 2 D, 2. krs, 00520 Helsinki
Puhelin (09) 612 6230
Faksi (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki

Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät

Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

FINNVERA

Helsinki

Eteläesplanadi 8, PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401

Finnvera Oyj

Valtakunnallinen vaihde: 0204 6011
www.finnvera.fi

Helsinki

Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

Kuopio

Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240